



FOTO'S: HANS SLEIGERS

‘VOOR JONGEREN IS DE VERLEIDING SNEL GELD TE VERDIENEN GROOT’

Ondermijnende criminaliteit: wat kun je binnen het mbo hiertegen doen?

Je zou denken dat het vanzelfsprekend is: jongeren stappen niet zomaar in de wereld van criminaliteit. Toch blijkt de verleiding van snel geld verdienen groot en aantrekkelijk. Criminelen weten precies waar de kwetsbaarheden liggen en zetten jongeren in als koerier, witwasser of geldezel. Voor je het weet, zijn ze onderdeel van georganiseerde criminaliteit en dragen ze – vaak onbewust – bij aan het ondermijnen van maatschappelijke structuren. **NATHALIE VRIEZELAAR**

Die realiteit raakt ook het mbo. Handel in drugs, snus of vapes, fatbikes of zelfs het meenemen van wapens: het komt voor, op alle scholen. Het idee dat dit alleen speelt in bepaalde wijken of bij een specifieke groep jongeren, klopt niet meer. Toch zien we dat sommige omstandigheden – zoals armoede, schulden, slechte schoolresultaten of

een drugsachtergrond – de kans vergroten dat jongeren vatbaar zijn voor ronselpraktijken. Voor scholen ligt hier een duidelijke opgave: niet wegkijken. Sociale veiligheid is tenslotte geen luxe, maar een voorwaarde om te kunnen leren en werken.

VERBONDENHEID ALS BASIS

De sleutel ligt in verbondenheid.

Iedere jongere wil zich gezien en gehoord voelen. Idealiter voelen studenten zich verbonden met elkaar, met docenten, conciërges en mentoren, én ervaren ook medewerkers onderling steun. Die relaties zijn een buffer tegen ondermijning. Belangrijk hierbij is dat docenten ruimte krijgen om te investeren in contact, zonder dat zij politieagent hoeven te spelen.

Een vertrouwensband zorgt ervoor dat signalen eerder worden opgemerkt en dat jongeren sneller hulp durven vragen. Naast verbondenheid vraagt sociale veiligheid ook om een helder, prettig en veilig klimaat: duidelijke regels, gedeelde normen en een cultuur waarin jongeren weten wat wel en niet acceptabel is. Zo ontstaat stabiliteit, vertrouwen en gemeenschapszin.

DE ROL VAN DOCENTEN

Docenten spelen een cruciale rol, juist omdat zij jongeren dagelijks zien. Vaak voelen zij intuïtief aan wanneer er 'iets niet pluis is'. In het verleden lag de nadruk sterk op het leren herkennen van signalen, zoals dure merkkleding of het hebben van twee telefoons. Maar die aanpak legt de verantwoordelijkheid te eenzijdig bij de docent en schuift hen ongewild in de rol van rechercheur.

Effectiever is het om alert te zijn op gedragsverandering. Plotselinge afwezigheid, agressie of juist extreem stil gedrag kan duiden op zorgen die verder gaan dan desinteresse of motivatieproblemen. Het handelingsperspectief hoeft niet ingewikkeld te zijn: begin met contact. Een oprechte vraag, een kort gesprekje na de les of gewoon even checken hoe het gaat, kan al veel betekenen. Juist in die kleine momenten laat je zien: *ik zie je, en je bent niet alleen*.

SAMENWERKEN IN EEN NETWERK

Docenten hoeven dit niet alleen te doen. We krijgen namelijk wel te horen dat docenten zich handelingsverlegen voelen met de 'straatcultuur' en 'de taal van de straat'. Door hier de handen in een te slaan met jongerenwerkers, kan je veel winst behalen. Jongerenwerk, wijkteams, sportverenigingen en politie kunnen een belangrijke ondersteunende rol

spelen. Contact leggen met deze partijen is een teken van professionaliteit. Het laat zien dat een school de sociale veiligheid van studenten serieus neemt.

Daarnaast zijn er initiatieven die jongeren perspectief bieden en weghouden van risicovolle verleidingen. Denk aan HALT, of programma's als Skillschool die jongeren talentontwikkeling en toekomstkansen bieden. Zulke netwerken versterken de positie van de school en bieden jongeren alternatieve routes.

PREVENTIE ÉN REACTIE

Samengevat zijn er twee sporen waar scholen op kunnen inzetten: preventie en reactie. Concreet komt het hierop neer:

Preventie – hoe voorkomen we betrokkenheid bij ondermijnende criminaliteit?

- Investeer in relaties: bouw actief aan vertrouwen.
- Ondersteun duidelijke sociale normen: maak zichtbaar wat acceptabel is.
- Creëer een veilig schoolklimaat: met regels én een cultuur van erbij horen.
- Werk samen met jongerenwerk, politie en buurtprofessionals.
- Normaliseer contact met hulpinstanties.
- Verwijs jongeren naar positieve initiatieven en talentprogramma's.



Nathalie Vriezelaar

Reactie – wat te doen bij zorgen?

- Verwacht geen detectivewerk van docenten, maar bied handelingsopties die passen bij hun rol.
- Wees alert op gedragsveranderingen zonder direct te oordelen.
- Ga het gesprek aan en toon interesse.
- Schakel tijdig hulp in van professionals.
- Blijf betrokken, ook na signalering.

INVESTEER IN RELATIES: BOUW ACTIEF AAN VERTROUWEN

TOT SLOT

Ondermijnende criminaliteit is niet iets wat zich ver buiten de school afspeelt. Het raakt het mbo direct. Scholen kunnen het verschil maken door jongeren te laten voelen dat ze ertoe doen, door duidelijke grenzen te stellen én door samen te werken met hun netwerk.

Of, zoals een docent het eens verwoordde: *'Ik hoef geen politieagent te zijn, maar ik wil wél iemand zijn die mijn studenten ziet'*.

NATHALIE VRIEZELAAR IS ADVISEUR SOCIAAL VEILIGHEIDSBELID BIJ STICHTING SCHOOL & VEILIGHEID. ZIJ ONTWIKKELT BELEID EN ADVISEERT SCHOLEN OVER HET ORGANISEREN VAN SOCIALE VEILIGHEID, MET SPECIALE AANDACHT VOOR DE PREVENTIE VAN ONDERMIJNENDE CRIMINALITEIT.

